

КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ»

Гаруст Юрій Віталійович,

доктор юридичних наук, професор, полковник юстиції,
професор кафедри військового права та правоохоронної діяльності
Національного університету оборони України
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5450-4368>

Попов Іван Євгенович,

слухач Національного університету оборони України
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2065-2601>

У науковій статті досліджено питання правової природи, значення та особливостей кваліфікуючих ознак кримінального правопорушення, передбаченого статтею 114-1 Кримінального кодексу України «Перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань». Звернено увагу на те, що кваліфікуючі ознаки становлять самостійну категорію кримінально-правової характеристики діяння, які відіграють ключову роль у встановленні ступеня його суспільної небезпечності та юридичній оцінці. Особливий акцент зроблено на змісті частини другої зазначеної статті, яка встановлює підвищену кримінальну відповідальність у випадках, коли діяння призвело до загибелі людей або інших тяжких наслідків. Проаналізовано підходи до тлумачення поняття «загибель людей», яке в практиці застосування охоплює як смерть однієї особи, так і множинність жертв. Розглянуто також термін «інші тяжкі наслідки» як збірне поняття, що охоплює як фізичну шкоду здоров'ю, так і матеріальні збитки або шкоду обороноздатності держави.

Крім того, автори розглядають додаткові обставини, що можуть ускладнити правову кваліфікацію правопорушення, зокрема попередню змову, груповий характер дій або службове становище винної особи. Наголошено на бланкетному характері статті 114-1 КК України, що потребує звернення до норм спеціального законодавства щодо функціонування Збройних Сил України, особливо в умовах воєнного стану. Робота підкреслює, що у сучасних умовах, коли держава стикається з зовнішньою агресією, роль кваліфікуючих ознак у правозастосовній практиці зростає, адже вони забезпечують справедливу диференціацію відповідальності та дозволяють точно відобразити ступінь небезпеки вчиненого.

Зроблено висновок, що наявність кваліфікуючих ознак у складі кримінального правопорушення, передбаченого статтею 114-1 КК України, обґрунтовує посилення кримінальної відповідальності та є важливим інструментом у забезпеченні законності, правопорядку, обороноздатності та національної безпеки. Кваліфікуючі ознаки в цьому контексті не лише формалізують тяжкість правопорушення, але й закладають основи для правової визначеності в умовах воєнного стану.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, кваліфікуючі ознаки, Збройні Сили України, загибель людей, тяжкі наслідки, бланкетна норма, кримінальна відповідальність.

© Гаруст Ю. В., Попов І. Є., 2026

Ця стаття є відкритою для доступу та поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

DEFINING ELEMENTS OF THE CRIMINAL OFFENSE OF “OBSTRUCTING THE LAWFUL ACTIVITIES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND OTHER MILITARY FORMATIONS”

Harust Yurii Vitaliiovych,

Doctor of Law, Professor, Colonel of Justice,
Deputy Head of the Department of Military Law
and Law Enforcement Activities
National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5450-4368>

Popov Ivan Yevhenovych,

student of the National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2065-2601>

The scientific article examines the issue of the legal nature, meaning and features of the qualifying features of a criminal offense provided for in Article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine “Obstruction of the lawful activities of the Armed Forces of Ukraine and other military formations”. Attention is drawn to the fact that qualifying features constitute an independent category of the criminal-legal characteristics of an act, which play a key role in establishing the degree of its social danger and legal assessment. Special emphasis is placed on the content of part two of the said article, which establishes increased criminal liability in cases where the act led to the death of people or other serious consequences. Approaches to the interpretation of the concept of “death of people”, which in practical application covers both the death of one person and the plurality of victims, are analyzed. The term “other serious consequences” is also considered as a collective concept that covers both physical harm to health and material damage or damage to the state’s defense capability.

In addition, the author considers additional circumstances that may complicate the legal qualification of the offense, in particular, prior conspiracy, group nature of actions or official position of the guilty person. The blanket nature of Article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine is emphasized, which requires reference to the norms of special legislation on the functioning of the Armed Forces of Ukraine, especially in conditions of martial law. The work emphasizes that in modern conditions, when the state is faced with external aggression, the role of qualifying features in law enforcement practice is increasing, because they ensure a fair differentiation of responsibility and allow to accurately reflect the degree of danger of the committed act.

It is concluded that the presence of qualifying features in the composition of a criminal offense provided for in Article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine justifies the strengthening of criminal liability and is an important tool in ensuring legality, law and order, defense capability and national security. Qualifying features in this context not only formalize the gravity of the offense, but also lay the foundations for legal certainty in martial law.

Key words: *criminal offense, qualifying features, Armed Forces of Ukraine, death of people, grave consequences, blanket norm, criminal liability.*

Актуальність теми

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України питання належного кримінально-правового реагування на дії, що заважають обороні держави, постає як першочергова вимога часу. Ефективність Збройних Сил України (далі – ЗСУ) та інших військових формувань є основою збереження незалежності, територіальної цілісності нашої держави та безпеки суспільства. Будь-які спроби блокування, гальмування або ускладнення виконання ЗСУ своїх функцій мають виключно високий рівень суспільної небезпеки. З урахуванням

цього виникає потреба у глибокому аналізі складу відповідного кримінального правопорушення, особливо в частині кваліфікуючих ознак. Їх точне і змістовне визначення дозволяє диференціювати рівень відповідальності, відмежувати прості форми правопорушення від особливо небезпечних. Разом з тим, потрібно зазначити, що особливу увагу набувають такі характеристики, як вчинення діяння групою осіб, із застосуванням насильства, зі значними наслідками для бойової здатності ЗСУ. Законодавець має керуватися не лише загальними засадами кримінального права, а й реальною потребою ефективного

захисту військового фронту в тилу. Умови воєнного стану вимагають чіткості у кваліфікації діянь, що можуть завдати шкоди обороні країни. Саме тому, дослідження змісту кваліфікуючих ознак правопорушення, що посягає на законну діяльність сил оборони, є справою не лише юридичної теорії, а й практичної безпеки нашої держави.

Стан дослідження

Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення передбаченого статтею 114-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) не були предметом активного дослідження безпосередньо в рамках даної норми КК України. Однак в рамках загального вчення про кваліфікацію кримінальних правопорушень ці ознаки неодноразово ставали предметом наукових дискусій. Так, різноманітні аспекти кваліфікуючих ознак цього складу правопорушення досліджували: О. Володіна, Р. Вереша, В. Гальцова, Л. Дорош, І. Копотун, О. Мармура, В. Федосєєв та інші науковці.

Мета статті

Метою роботи є дослідження кваліфікуючих ознак кримінального правопорушення «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань».

Виклад основного матеріалу

У чинному КК України значна частина статей Особливої частини передбачає наявність кваліфікуючих ознак, які слугують не лише техніко-юридичним інструментом деталізації складу правопорушення, а й істотним критерієм визначення рівня його суспільної небезпечності. Не є винятком і статтю 114 КК України, де в частині другій визначені кваліфікуючі ознаки (Кримінальний кодекс України, 2001). Ці ознаки є своєрідними індикаторами підвищеної загрози, яку становить конкретне діяння для основоположних цінностей суспільства та держави, зокрема прав людини, публічного порядку, національної безпеки, правосуддя тощо. Їх поєднання з ознаками основного складу кримінального правопорушення створює підстави для диференціації відповідальності та забезпечення принципу справедливості в кримінальному судочинстві.

Законодавець, враховуючи загальну тенденцію до ускладнення кримінально-правових форм злочинної діяльності, передбачає у диспозиціях відповідних статей обставини, які за певних умов перетворюють звичайне правопорушення на злочин із підвищеним ступенем небезпеки. Саме наявність таких кваліфікуючих обставин, як вчинення діяння повторно, за попередньою змовою групою осіб, із застосуванням насильства чи за умов воєнного або надзвичайного стану, свідчить про більш складну мотивацію правопорушника, вищу шкоду, що заподіюється суспільству, а також про потенційну загрозу рецидиву. У зв'язку з цим, на думку науковців, логічним є закріплення в законі жорсткішого покарання у випадках, коли діяння містить зазначені кваліфікуючі ознаки, оскільки саме через

них формується уявлення про особливу небезпечність поведінки винної особи. Такий підхід дозволяє не лише адекватно реагувати на кримінальні загрози, а й втілювати у життя засади пропорційності та індивідуалізації кримінальної відповідальності, які є ключовими у сучасній системі кримінального права України (Гальцова & Володіна, 2022).

Перш за все потрібно зазначити, що кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення – це додаткові, обтяжуючі обставини, які підвищують ступінь суспільної небезпеки діяння та впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення, тобто на його юридичну оцінку та призначення покарання (Вереша, 2022). Характеризуючи кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення потрібно визначити в чому їх особливості.

Ознаки, що кваліфікують кримінальне правопорушення, становлять невід'ємну складову частину кримінально-правової кваліфікації, оскільки вони відображають особливі обставини вчинення правопорушення, які безпосередньо закріплені в нормативно-правових актах, що регулюють кримінальну відповідальність. Вони є частиною законодавчо визначеної конструкції складу злочину, надаючи йому більш розгорнутої форми у порівнянні з базовим, або основним, складом. У цьому сенсі кваліфікуючі ознаки репрезентують собою генералізовану характеристику зовнішніх або внутрішніх умов, за яких було вчинено діяння, наприклад спосіб, мотив, ціль, форма вини, суб'єкт чи обставини часу й місця. Їх наявність у діях винної особи не лише змінює правову оцінку злочину, але й безпосередньо впливає на визначення міри покарання, формуючи підстави для застосування більш суворої санкції, що відповідає підвищеній суспільній небезпеці такого діяння.

Варто зазначити, що формальне закріплення цих ознак у статтях Особливої частини КК України має наслідком зміщення меж кримінально-правової репресії, дозволяючи більш точно індивідуалізувати відповідальність залежно від інтенсивності й масштабів шкоди, заподіяної суспільству. Водночас встановити чіткі критерії віднесення певної обставини до категорії кваліфікуючої виключно на підставі формальної наявності в тексті закону часто неможливо, адже логіка кримінального законодавства не завжди зберігає однаковий структурно-семантичний підхід. Ця складність вимагає глибшого аналітичного підходу з урахуванням усієї системи кримінального права, його цілей, принципів та логіки правового регулювання.

Таким чином, проведений аналіз свідчить про те, що кваліфікуючі ознаки завжди пов'язані зі значно вищим рівнем небезпеки порівняно з основним складом, однак виявити цю відмінність можливо лише шляхом протиставлення двох конструктів – базового та ускладненого складу кримінального правопорушення. На думку

провідних вітчизняних науковців, саме через цю внутрішню суперечність між основним і кваліфікованим складами проявляється ще одна важлива риса ознак, що підвищують кримінально-правову оцінку – вони не лише інтенсифікують караність, а й змінюють саму природу правової кваліфікації, виводячи її за межі звичайної типології злочинів. У такий спосіб кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення стають маркером розширеної кримінально-правової оцінки, яка має опиратися не лише на текст норми, але й на її соціально-правовий сенс та практику правозастосування (Мармура, 2019).

Ознаки, які визначають кваліфікований характер кримінального правопорушення, мають нормативно закріплені характер, оскільки прямо фіксуються у тексті кримінально-правових норм. Найчастіше їх формулювання вміщується безпосередньо у диспозиції статей Особливої частини Кримінального кодексу України, де законодавець детально описує ті умови вчинення діяння, що свідчать про підвищений ступінь його суспільної небезпеки. Значно рідше такі елементи трапляються в конструкції норм Загальної частини, що є більш поширеним у кримінальних кодексах окремих іноземних держав. У попередніх вітчизняних кримінальних кодексах ознаки, що поглиблюють відповідальність, нерідко формулювалися у змісті санкцій статей, тобто через зміну ступеня покарання відповідно до наявності тих чи інших обтяжуючих обставин.

Коли законодавець надає ознакам кваліфікуючого характеру чітке формулювання у нормі права, вони стають невід'ємною частиною кримінально-правової конструкції і, відповідно, набувають статусу обов'язкових критеріїв для правозастосування. Це означає, що під час кваліфікації конкретного злочинного діяння суд, слідчий або прокурор зобов'язані орієнтуватися виключно на ті характеристики вчиненого, які однозначно позначені як кваліфікуючі у положеннях чинного кримінального законодавства. Вони не можуть керуватися суб'єктивними припущеннями про обтяжувальні обставини, якщо такі не мають безпосередньої нормативної підтримки в структурі кримінального закону (Мармура, 2011).

Таким чином, можемо констатувати, що правозастосовна діяльність у сфері кваліфікації кримінальних правопорушень жорстко обмежується рамками законодавчо визначених ознак. Будь-яка правова оцінка має бути об'єктивованою виключно через ті елементи правової конструкції, які передбачені законодавцем як юридично значущі. Це забезпечує єдність і передбачуваність кримінально-правової реакції на злочин, а також гарантує дотримання принципу законності при реалізації кримінальної відповідальності. У результаті ознаки, що кваліфікують кримінальне правопорушення, не лише спрямовують юридичну оцінку, а й виконують функцію стабілізатора правозастосовної практики, унеможливаючи довільне трактування

змісту обтяжувальних умов кримінального правопорушення.

Варто зазначити, що перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань у межах кримінального законодавства кваліфікується як суспільно небезпечне правопорушення, що може мати підвищений ступінь тяжкості за наявності певних обтяжувальних обставин. Відповідно до частини другої статті 114-1 КК України, йдеться про випадки, коли внаслідок такого діяння настала загибель людей або заподіяно інші тяжкі наслідки (Кримінальний кодекс України, 2001). Таким чином, можемо констатувати, що це положення закріплює у собі кваліфікуючі ознаки, що істотно впливають на характер правової оцінки вчиненого та передбачають суворішу кримінальну відповідальність.

Під терміном «загибель людей» у контексті цієї норми необхідно розуміти настання смерті хоча б однієї фізичної особи (Копотун, 2022). Такий підхід узгоджується з правозастосовною практикою та позицією Верховного Суду України, викладеною в пункті 21 відповідної постанови Пленуму, згідно з якою загибель людей може включати як смерть однієї, так і кількох осіб (Постанова Пленуму Верховного Суду України, 2010). Таким чином, у цьому розумінні навіть одинична втрата життя має бути кваліфікована за частиною другою статті 114-1 КК України, що підкреслює високий рівень суспільної небезпеки відповідного кримінального правопорушення.

Попри це, в науковій літературі висловлюється альтернативна позиція, згідно з якою загибель людей варто тлумачити як смерть не менше двох осіб. Прихильники цієї точки зору посилаються на мовну логіку: слово «людей» має множинну форму, отже вказує на кількість щонайменше два. Крім того, зазначається, що для позначення смерті однієї особи в законі традиційно використовуються інші терміни, наприклад, «смерть потерпілого». Також аргументом на користь цієї думки є те, що термін «загибель кількох осіб» вживається у кримінальному законодавстві як синонімічний до «загибель людей» і вказує на множинність (Дорош & Федосєєв, 2017).

Водночас варто підкреслити, що в юридичній доктрині наразі не існує вичерпних і беззаперечних аргументів, які б остаточно спростували розуміння «загибелі людей» як смерті лише однієї особи. Це свідчить про необхідність подальшої кодифікації відповідного поняття на рівні законодавства або судової практики.

Щодо терміну «інші тяжкі наслідки», то він також охоплює низку обставин, які прирівнюються до загибелі людей за рівнем суспільної небезпечності. Сюди відносяться завдання тяжких тілесних ушкоджень, заподіяння середньої тяжкості шкоди здоров'ю кільком особам, значні матеріальні збитки, спричинення критичних наслідків для обороноздатності держави тощо (Чорний, 2015). Такі наслідки можуть становити підставу для посилення відповідальності

за кримінальне правопорушення, якщо буде встановлено прямий причинно-наслідковий зв'язок між діянням і результатом.

У свою чергу, до інших важливих кваліфікуючих ознак, які можуть бути застосовані при оцінці діяння, передбаченого статтею 114-1 КК України, належать вчинення правопорушення групою осіб за попередньою змовою або зловживання владою з боку службової особи. Ці обставини також мають здатність підвищувати ступінь суспільної небезпеки діяння та впливати на вибір кримінально-правової кваліфікації. Варто врахувати, що згадана стаття має бланкетну конструкцію, а отже, при її застосуванні слід керуватися не лише положеннями КК України, але й нормами спеціального законодавства, яке регулює діяльність ЗСУ, зокрема в умовах воєнного стану або особливого періоду.

У нинішніх умовах, коли злочини проти національної безпеки мають тенденцію до зростання, пов'язані насамперед з російською агресією, правильна кваліфікація і глибоке розуміння ознак складу злочину, передбаченого статтею 114-1 КК України, є необхідним елементом забезпечення верховенства права та правової визначеності у сфері захисту державного суверенітету.

Висновки

Таким чином, можемо зробити висновок, що кримінальне правопорушення передбачене статтею 114-1 КК України «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» містить кваліфікуючі ознаки в частині другій. Кваліфікуючими ознаками кримінального правопорушення, що полягає у перешкоджанні законній діяльності ЗСУ, є спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків. Загибеллю людей може визнаватися смерть хоча б однієї особи, тоді як інші тяжкі наслідки включають як фізичну шкоду, так і серйозні матеріальні збитки. При наявності обтяжуючих обставин, таких як попередня змова або службовий статус особи, що вчинила перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань, діяння підлягає додатковій правовій кваліфікації, зокрема за частиною другою статті 115 КК України. Такий підхід дозволяє повноцінно врахувати весь спектр небезпеки, який несе подібне посягання для держави, суспільства та окремої особи. На нашу думку, наявність кваліфікуючих ознак за вчинення перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань свідчить про важливість даної норми КК України для забезпечення суверенітету і територіальної цілісності держави, оскільки кваліфікуючі ознаки посилюють тяжкість вчиненого кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

Вереша, Р. (2022). *Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина*. Алерта.

- Гальцова, В. & Володіна, О. (2022). Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти власності як засіб диференціації кримінальної відповідальності. *Питання боротьби зі злочинністю*, 43, 94–101. <https://doi.org/10.31359/2079-6242-2022-43-94>
- Дорош, Л. & Федосєєв, В. (2017). Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань: питання правозастосування. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (с. 108–112)*. Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка.
- Копотун, І. (Ред.) (2022). *Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. I том. Станом на 17 лютого 2025 року*. Професіонал.
- Кримінальний кодекс України № 2341-III (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
- Мармура, О. (2011). Поняття ознак, що кваліфікують злочин. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2, 297–306.
- Мармура, О. (2019). *Ознаки, що кваліфікують злочин*. Львівський державний університет внутрішніх справ.
- Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» № 7 (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text>
- Чорний, Р. (2015). Проблеми удосконалення Закону України про кримінальну відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*, 2, 159–162.

References

- Veresha, R. (2022). *Kryminalne pravo Ukrainy na suchasnomu etapi. Zahalna chastyna*. [Criminal Law of Ukraine Today: General Provisions]. Alerta [in Ukrainian].
- Haltsova, V. & Volodina, O. (2022). Kvalifikuiuchi oznaky kryminalnykh pravoporushen proty vlasnosti yak zasib dyferentsiatsii kryminalnoi vidpovidalnosti. [Distinguishing features of criminal offenses against property as a means of differentiating criminal liability]. *Issues in Crime Prevention*, 43, 94–101. <https://doi.org/10.31359/2079-6242-2022-43-94> [in Ukrainian].
- Dorosh, L. & Fedosieiev, V. (2017). Pereshkodzhannia zakonnoi diialnosti Zbroinykh Syl Ukrainy ta inshykh viiskovykh formuvan: pytannia pravozastosuvannia. [Obstruction of the lawful activities of the Armed Forces of Ukraine and other military formations: issues of law enforcement].

- Aktualni problemy pravookhoronnoi diialnosti. Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-ho-praktychnoi Internet-konferentsii (s. 108–112). Luhanskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav im. E. O. Didorenka [in Ukrainian].*
- Kopotun, I. (Red.) (2022). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar. I tom. Stanom na 17 liutoho 2025 roku.* [The Criminal Code of Ukraine: A Scientific and Practical Commentary. Volume I. As of February 17, 2025]. Profesional [in Ukrainian].
- Kryminalnyi kodeks Ukrainy. [Criminal Code of Ukraine] № 2341-III (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
- Marmura, O. (2011). Poniattia oznak, shcho kvalifikuiut zlochyn. [The concept of elements constituting a crime]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, 2, 297–306 [in Ukrainian].
- Marmura, O. (2019). *Oznaky, shcho kvalifikuiut zlochyn.* [Elements constituting a crime]. Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
- Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy «Pro praktyku zastosuvannya sudamy kryminalnogo zakonodavstva pro povtornist, sukupnist i retsydyv zlochyniv ta yikh pravovi naslidky». [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine “On the Practice of the Courts in Applying Criminal Legislation Concerning Recidivism, Concurrent Offenses, and Repeated Offenses, and Their Legal Consequences”]. № 7 (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text> [in Ukrainian].
- Chornyi, R. (2015). Problemy udoskonalennia Zakonu Ukrainy pro kryminalnu vidpovidalnist za pereshkodzhannia zakonnoi diialnosti Zbroinykh Syl Ukrainy ta inshykh viiskovykh formuvan. [Issues Regarding the Improvement of the Law of Ukraine on Criminal Liability for Obstructing the Lawful Activities of the Armed Forces of Ukraine and Other Military Formations]. *Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal: teoriia i praktyka*, 2, 159–162 [in Ukrainian].
- Дата першого надходження статті до видання: 11.03.2026*
- Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026*
- Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026*